

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Економіко-правовий факультет

Рада адвокатів Одеської області

Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія
адвокатури Одеської області

Громадська організація «Всеукраїнське об'єднання адвокатів,
які надають безоплатну правову допомогу»

Громадська організація «Інформаційно-правовий центр
«Права людини»

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

**Збірник наукових статей за матеріалами
Міжнародної науково-практичної конференції**

**27–29 квітня 2016 року
м. Одеса**

Одеса
«Астропринт»
2016

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУР ФОРМУВАННЯ СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ В УКРАЇНІ

На судову систему покладене саме тяжке завдання — вирішення долі суб'єктів права. Помилки суддів можуть дорого коштувати як сторонам по справі, так і державі в цілому, оскільки тінь недовіри громадян падає не лише на відповідну гілку влади, але і на державну владу в цілому. Саме тому кожна країна світу намагається розробити не лише вдалі закони, але й налагодити роботу суддівського корпусу, представники якого ці закони будуть застосовувати. Професійність судді, його моральні якості можуть сприяти підвищенню його авторитету як органу судової влади, так і підривати задекларовані принципи законності, об'єктивності, справедливості та неупередженості.

За міжнародними стандартами держава зобов'язана створити умови для підготовки високопрофесійних суддів, які будуть виконувати роль не лише виконавців, що чітко додержуються букви закону, але й наділити їх критичним мисленням, розумінням духу та принципів закону.

Різні країни встановлюють різні основоположні принципи для вдосконалення кадрового складу судової системи.

Цікавим видається досвід Сполучених Штатів Америки, який відрізняється від європейського досвіду. У США судді зазвичай не просуваються по кар'єрних сходах, а можуть почати запаморочливу кар'єру, минаючи нижчий ступінь. Тобто будь-який кандидат відповідно до здібностей може потрапити у будь-яку судову інстанцію, винятком не є навіть посада у вищому судовому органі. Таким чином, як слушно зазначає У. Бернам, юрист без будь-якого судового досвіду може стати суддею в суді останньої інстанції штату чи навіть у Верховному Суді Сполучених Штатів Америки [1, с. 311–323]. Досвід роботи не грає суттєвої ролі, оскільки суддя визнається не інструментом у структурі держави, а самостійною політичною фігурою. Суддям для просування по службі необхідно заручитись підтримкою населення або мати покровителів серед політичних еліт. Крім того, призначений або обраний суддя не зобов'язується

законом проходити професійну підготовку, а може скористатись системою дистанційного навчання.

Аналізуючи вищевказане, американську систему доречно вважати найбільш невдалою системою підготовки суддів. Відсутність базових навичок спілкування та обміну досвідом з професійними суддями в результаті призводить до багатьох помилок, які в умовах прецедентного права створюють невідворотну загрозу існуванню правосуддя як справедливого та неманіпулятивного явища.

Якщо аналізувати європейський досвід формування суддівського корпусу, необхідно звернути увагу на те, що більшість положень вищевказаних міжнародно-правових норм знайшли своє відображення у багатьох країнах світу.

У Німеччині майбутні судді у відповідності до Закону про суддів 1982 р., як і всі інші юристи, отримують освіту в юридичному вузі (університеті), проходять практичне навчання на службі. Для зайняття посади судді кандидат повинен пройти підвищення кваліфікації. Обов'язковим етапом навчання також є так звана підготовча служба, зокрема стажування в судах, органах виконавчої влади, в адвокатських об'єднаннях, на вибір випускника протягом двох років.

У разі призначення кандидата на посаду судді вперше він набуває статус «суддя-стажер» на випробувальний строк у три роки, на протязі якого його діяльність контролюється Головою регіонального суду, який має право підняти питання про звільнення стажера у разі виявлення невідповідності зайнятій посаді.

Питанням професійної підготовки суддів у Франції займається Національна школа магістратури. Вона включає початкову підготовку та підвищення рівня кваліфікації (без відриву від роботи). Початкова підготовка суддів триває близько 31 місяця та охоплює наступні етапи: а) 2 роки — загальна теоретична підготовка з проходженням практики в суді (9 місяців), жандармерії, пенітенціарних органах, адвокатському бюро (6 місяців); б) 6 місяців — теоретична підготовка в Бордо за обраною спеціалізацією з проходженням практики в суді першої інстанції та апеляційному суді (5 місяців).

Щодо підвищення кваліфікації для суддів, то у кожному апеляційному суді є один або декілька суддів, які відповідають за тривалість професійної освіти, взаємодіють із Національною

школою суддів Франції та іншими зацікавленими установами. Крім того, можуть організовуватися курси з підвищення кваліфікації для суддів та адвокатів разом. Вважаємо, що питанню підвищення кваліфікації суддів не приділяється достатня увага Французької держави. Спільне навчання суддів із адвокатами може негативно вплинути на авторитет як судді, так і судової влади в цілому, навіть незважаючи на те, що це перший шлях до корупції та кумівства.

За підсумками дослідження зарубіжного досвіду вказаних та інших держав пропонуємо внести відповідні зміни до чинного законодавства України щодо зобов'язання кандидатів на посаду судді мати кваліфікацію «магістр». Вивчаючи досвід Німеччини, доречним видається відкриття нових напрямів спеціалізованої підготовки студентів, або у рамках існуючої підготовки системи освіти — взаємодія з судовою системою, прокуратурою, іншими практичними органами, проведення семінарів практичної спрямованості для підвищення рівня кваліфікації випускників для успішного початку практичної діяльності та конкурентоспроможності на ринку праці.

У багатьох європейських державах строк спеціальної підготовки кандидатів набагато довший, ніж в Україні, оскільки недостатньо підготовлений спеціаліст буде допускати більше помилок. Досить цікавим видається імплементація спрощеної підготовки кандидатів на посаду судді в окремих випадках з урахуванням раніше отриманого практичного досвіду. Наприклад, у Великобританії судьями традиційно стають досвідчені адвокати та прокурори, які апріорі розуміються на судочинстві після багатьох років практичної діяльності.

Наведене порівняння порядку підготовки та добору суддів у різних країнах засвідчує, що на сьогодні існуюча в нашій державі система підготовки та добору суддів потребує негайної реорганізації, метою якої є імплементація положень міжнародно-правових норм у національне законодавство з урахуванням світового досвіду, що дозволить налагодити механізм призначення та професійної ефективності суддів.

Література

1. Правовая система США : [пер. с англ.] / Уильям Бернам ; научн. ред. Власихин В. А. — М. : Новая юстиция, 2006. — 1211 с.

Зуєва Л. Є.

Проблемні питання психолого-педагогічної підготовки
суддів-викладачів для Національної школи суддів
України210

Колесник Д. В.

Принцип недоторканності суддів у контексті
реформування правосуддя в Україні213

Левенець В. П.

Реформування судової влади216

Лісова Ю. О.

Європейські стандарти заочного кримінального
провадження219

Пілюк С. В.

Особливості державно-владних повноважень органів
конституційної юстиції в сучасному світі222

Степанов С. В.

Щодо вдосконалення процедур формування суддівського
корпусу в Україні225

Секція VII РЕФОРМУВАННЯ АДВОКАТУРИ. МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ АДВОКАТІВ ТА ПРАВОЗАХИСНИКІВ

Бідюк М. О.

Організаційні форми діяльності адвокатури
у Німеччині228

Волохов М. І.

Факт звернення клієнта до адвоката як складова
частина адвокатської таємниці231

Karmazina C.

Legal Aid in the United States of America234

Костін А. Є.

Складання адвокатських запитів: рекомендації
для адвокатів238